

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ВІДОКРЕМЛЕНИЙ СТРУКТУРНИЙ ПІДРОЗДІЛ
«ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ
МИКОЛАЇВСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
ІМ. В.О.СУХОМЛИНСЬКОГО»**

**ЦИКЛОВА КОМІСІЯ ЕКОНОМІКО-ГУМАНІТАРНОГО
ТА ЗАГАЛЬНООСВІТНЬОГО НАПРЯМУ ПІДГОТОВКИ (ВИПУСКОВА)**

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«СОЦІАЛЬНА РОБОТА З СІМ'ЯМИ, ДІТЬМИ І ЖІНКАМИ»**

освітньо-кваліфікаційний рівень	<u>молодший спеціаліст</u>
галузь знань	<u>23 Соціальна робота</u>
спеціальність	<u>231 Соціальна робота</u>

Розробник: Сахарова Олена Миколаївна, викладач вищої категорії, к.п.н.

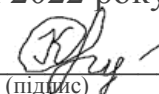
(підпис)

Сахарова О.М.
(прізвище та ініціали)

Робоча програма затверджена на засіданні циклової комісії економіко-гуманітарного та загальноосвітнього напрямку підготовки.

Протокол № 8 від «30» серпня 2022 року

Голова циклової комісії

(підпис)

Мікрюкова К.О.
(прізвище та ініціали)

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни
		денна форма навчання
Кількість кредитів – 5	Галузь знань 23 Соціальна робота	Нормативна
Загальна кількість годин – 150 годин	Спеціальність: 231 Соціальна робота	Рік підготовки:
		4 -й
		Семестр
		7-й
		Лекції
		30 год.
		Семінарські
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 4 години, самостійної роботи студента – 5,5	Освітньо-кваліфікаційний рівень - молодший спеціаліст	40 год.
		Самостійна робота
		80 год.
		Індивідуальні завдання:
		год.
		Вид контролю: залік

Мова навчання – українська.

Електронна адреса дистанційного курсу на платформі Moodle –
<http://moodle.mdu.edu.ua/course/view.php?id=4773>

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної та індивідуальної роботи становить: для денної форми навчання – 150 год.: 30 год. – аудиторні заняття, 40 годин – практичні заняття, 80 год. – самостійна робота (46%~54%).

2. Мета, завдання навчальної дисципліни та результати навчання

Мета курсу: є формування системи знань про основні поняття соціальної роботи з сім'ями і дітьми, жінками; засвоєння теоретичних положень і основоположних принципів соціальної роботи з сім'ями і дітьми; вивчення особливості основних напрямів, форм і методів соціальної роботи з сім'ями і дітьми, що цього потребують.

Основне завдання: оволодіння уміннями планувати, організовувати та здійснювати соціальну роботу із сім'ями, дітьми та жінками, вирішення проблем теоретичного і практичного характеру.

У результаті вивчення курсу студент оволодіває такими **компетентностями:**

I. Загальні компетентності (ЗК):

ЗК2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ЗК5. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК 6. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

II. Спеціальні (фахові, предметні) компетентності (СК):

СК1. Здатність розуміти сутність, напрямки та види соціальної роботи.

СК2. Здатність використовувати на практиці знання нормативно-правових актів соціальної роботи і соціального забезпечення.

СК5. Здатність виявляти потреби населення у соціальних послугах.

СК7. Здатність визначати шляхи подолання соціальних проблем і знаходити ефективні методи їх вирішення.

СК12. Здатність дотримуватися етики професійного спілкування і стандартів соціальної роботи.

Очікувані результати навчання:

РН3. Розв'язувати типові задачі в професійній діяльності.

РН5. Застосовувати етичні принципи і стандарти соціальної роботи у професійній діяльності.

РН6. Використовувати технології соціальної діагностики, профілактики, корекції із застосуванням сучасних форм та методів професійної діяльності.

РН7. Застосовувати на практиці нормативно-правові акти з питань надання соціальних послуг.

РН9. Здійснювати соціальне інспектування й оцінку потреб уразливих категорій громадян, у тому числі тих, хто опинився у складних життєвих обставинах.

РН13. Визначати зміст і види співпраці з представниками різних професій, груп, громад у професійній діяльності.

3. Передумови для вивчення дисципліни:

Дисципліна «Соціальна робота з сім'ями, дітьми і жінками» належить до циклу професійно-практичної підготовки студентів і базується на вивченні дисциплін «Філософія», «Соціологія», «Основи медичних знань», «Соціальна

психологія», «Вікова психологія», «Теорія і технології соціальної роботи», «Історія соціальної роботи», « Соціальна робота з різними групами клієнтів».

4. Структура навчальної дисципліни

Навчальна дисципліна складається з 5 кредитів.

№ з.п.	Назви тем, теми заняття	Кількість годин				
		денна форма				
		усього	у тому числі			
л	пр		лаб	срс		
1	2	3	4	5	6	7
Кредит 1. Загальні відомості про шлюб і сім'ю						
1	Тема 1. Сім'я як соціальний феномен	10	2	2		6
2	Тема 2. Структура та функції сім'ї	10	2	2		6
3	Тема 3. Сучасні проблеми сім'ї	10	2			8
		30	6	4		20
Кредит 2. Основи соціальної роботи з сім'єю						
4	Тема 4. Законодавча база соціальної роботи з сім'єю	10	2	4		4
5	Тема 5. Діагностика проблем сім'ї	10	4	4		2
6	Тема 6. Етичні засади соціальної роботи з сім'єю	10	2	2		6
		30	8	10		12
Кредит 3. Психологічні технології в соціальній роботі						
7	Тема 7. Психологія сімейних взаємин	15	4	4		7
8	Тема 8. Шляхи та умови подолання сімейних конфліктів	15	2	2		11
		30	6	6		18
Кредит 4. Технології соціальної роботи з окремими категоріями сімей						
9	Тема 9. Соціально-педагогічна робота із сім'ями з девіантними дітьми	10	2	4		4
10	Тема 10. Соціальна робота з неповною сім'єю	10	2	4		4
11	Тема 11. Соціально-педагогічна робота з неблагополучними сім'ями	10	2	4		4
		30	6	12		12
Кредит 5. Соціальна робота із дітьми та підлітками						
12	Тема 12. Теоретичні підходи до технологізації соціальної роботи з дітьми та підлітками	15	2	4		9
13	Тема 13. Методи соціальної роботи з дітьми, які є ВІЛ-інфікованими або хворими на СНІД	15	2	4		9
		30	4	8		18
	ВСЬОГО	150	30	40		80

5. Теми лекційних занять

Кредит 1. Загальні відомості про шлюб і сім'ю

Тема 1. Сім'я як соціальний феномен

Тема 2. Структура та функції сім'ї

Тема 3. Сучасні проблеми сім'ї

Кредит 2. Основи соціальної роботи з сім'єю

Тема 4. Законодавча база соціальної роботи з сім'єю

Тема 5. Діагностика проблем сім'ї

Тема 6. Етичні засади соціальної роботи з сім'єю

Кредит 3. Психологічні технології в соціальній роботі

Тема 7. Психологія сімейних взаємин

Тема 8. Шляхи та умови подолання сімейних конфліктів

Кредит 4. Технології соціальної роботи з сім'ями, жінками і дітьми

Тема 9. Соціально-педагогічна робота із сім'ями з девіантними дітьми

Тема 10. Соціальна робота з неповною сім'єю

Тема 11. Соціально-педагогічна робота з неблагополучними сім'ями

Кредит 5. Соціальна робота із дітьми та підлітками

Тема 12. Теоретичні підходи до технологізації соціальної роботи з дітьми та підлітками

Тема 13. Методи соціальної роботи з дітьми, які є ВІЛ-інфікованими або хворими на СНІД

Теми лекційних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
Кредит 1. Загальні відомості про шлюб і сім'ю		
1	Лекція 1. Сім'я як соціальний феномен	2
2	Лекція 2. Структура та функції сім'ї	2
3	Лекція 3. Сучасні проблеми сім'ї	2
Кредит 2. Основи соціальної роботи з сім'єю		
4	Лекція 4. Законодавча база соціальної роботи з сім'єю	2
5	Лекція 5. Діагностика проблем сім'ї	4
6	Лекція 6. Етичні засади соціальної роботи з сім'єю	2
Кредит 3. Психологічні технології в соціальній роботі		
7	Лекція 7. Психологія сімейних взаємин	4
8	Лекція 8. Шляхи та умови подолання сімейних конфліктів	2
Кредит 4. Технології соціальної роботи з сім'ями, жінками і дітьми		
9	Лекція 9. Соціально-педагогічна робота із сім'ями з девіантними дітьми	2
10	Лекція 10. Соціальна робота з неповною сім'єю	2
11	Лекція 11. Соціально-педагогічна робота з неблагополучними сім'ями	2
Кредит 5. Соціальна робота із дітьми та підлітками		
12	Тема 12. Теоретичні підходи до технологізації соціальної роботи з дітьми та підлітками	2
13	Тема 13. Методи соціальної роботи з дітьми, які є ВІЛ-інфікованими або хворими на СНІД	2
	Разом	30

6. Теми семінарських/практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
Кредит 1. Загальні відомості про шлюб і сім'ю		
1	Загальні відомості про сім'ю та шлюб	2
2	Типи та функції сім'ї	2
Кредит 2. Основи соціальної роботи з сім'єю		
3	Нормативно-правова база України соціальної роботи з дітьми та сім'ями	2
4	Нормативно-правова база закордонних країн соціальної роботи з дітьми та сім'ями	2
5	Сучасна діагностика проблем молодшої сім'ї	2
6	Сучасна діагностика проблем сім'ї різних категорій	2
7	Етичні принципи та стандарти соціальної роботи з сім'єю	2
Кредит 3. Психологічні технології в соціальній роботі		
8	Психологія сімейних взаємин молодшої сім'ї	2
9	Психологія сімейних взаємин старших сімей	2
10	Сім'я в «кризовій ситуації» як основний суб'єкт та об'єкт соціальної роботи	2
Кредит 4. Технології соціальної роботи з сім'ями, жінками і дітьми		
11	Соціально-педагогічні засади профілактики девіантної поведінки з сім'ями: з дітьми адиктивної поведінки, суїцидальної поведінки, антисоціальними дітьми	2
12	Соціально-педагогічні засади профілактики девіантної поведінки з сім'ями: дітьми сиротами та безхатченками, жертвами насильства, проституцією	2
13	Напрямок та зміст соціально-педагогічної роботи з неповною сім'єю	2
14	Особливості соціальної роботи з неповними сім'ями, які виховують дітей дошкільного і молодшого шкільного віку	2
15	Форми соціально-педагогічної роботи з неблагополучними сім'ями	2
16	Особливості соціальної роботи з неблагополучними сім'ями, які виховують дітей дошкільного і молодшого шкільного віку	2
Кредит 5. Соціальна робота із дітьми та підлітками		
17	Проблеми сучасних підлітків та молоді в Україні та закордоном	2
18	Методика соціально-педагогічної роботи з групами, підлітковими та молодіжними об'єднаннями	2
19	Центри для ВІЛ-інфікованих дітей та молоді	2
20	Соціальна робота з ВІЛ-інфікованими	2
	Разом	40

**7. Теми лабораторних робіт
Не передбачено робочим навчальним планом**

8. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
Кредит 1. Загальні відомості про шлюб і сім'ю		
1	<p>Сім'я як соціальний феномен</p> <p>Самостійна робота:</p> <p>1. Підготувати доповіді на теми:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Важливість сім'ї в житті людини. Взаємовплив сім'ї та суспільства. ➤ Важливість поняття «сім'я» та «шлюб». ➤ Сім'я як система. Сімейні підсистеми. Сімейні кордони (межі). Сімейні правила. Життєвий цикл сім'ї. ➤ Історичні форми існування шлюбу та сім'ї. ➤ Видатні мислителі про шлюб та сім'ю. ➤ Еволюція сімейно-шлюбного законодавства протягом історії. 	6
2	<p>Структура та функції сім'ї</p> <p>Самостійна робота:</p> <p>1. Підготувати доповіді/презентації на тему:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Функції і типологія сім'ї 	6
3	<p>Сучасні проблеми сім'ї</p> <p>Самостійна робота:</p> <p>1. Визначити сутність поняття «проблеми молоді сім'ї», визначити їх сутність та тенденції розвитку. З'ясувати вплив родини на становлення особистості.</p> <p>Схарактеризувати проблеми молодих сімей.</p>	8
Кредит 2. Основи соціальної роботи з сім'єю		
4	<p>Законодавча база соціальної роботи з сім'єю</p> <p>Самостійна робота:</p> <p>1. Здійснити порівняльний аналіз вітчизняного законодавства з питань соціального захисту сімей із зарубіжними (будь-якої країни на вибір) або міжнародними нормативними актами</p>	4
5	<p>Діагностика проблем сім'ї</p> <p>Самостійна робота:</p> <p>1. Розглянути та проаналізувати методики діагностики психологічного обстеження сім'ї як цілого:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Тест № 1. «Розподіл ролей у сім'ї» (Ю.Є.Альошина, Л.Я.Гозман, Є.М.Дубовська); ➤ Тест № 2. «Типовий сімейний стан» (Е.Ейдеміллер, В.Юстіцкіс); 	2
6	Етичні засади соціальної роботи з сім'єю	6

	<p>Самостійна робота:</p> <p>1. Підготувати презентацію/реферат/доповідь на теми:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Запровадження етики соціальної роботи в Київській Русі. ➤ Найважливіші завдання вітчизняної етики. ➤ Етичні цінності соціальної роботи. ➤ Порівняти Етичний кодекс соціального працівника і соціального педагога. 	
Кредит 3. Психологічні технології в соціальній роботі		
7	<p>Психологія сімейних взаємин</p> <p>Самостійна робота:</p> <p>1. Створити порівняльну таблицю стадій сімейного консультування за різними авторами</p> <p>2. Дати характеристику співчутливому стилю сімейного виховання.</p>	7
8	<p>Шляхи та умови подолання сімейних конфліктів</p> <p>Самостійна робота:</p> <p>1. Підготувати презентацію/доповідь на теми:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Яке розуміння конфлікту існувало за стародавніх часів та в епоху Середньовіччя? ➤ Прописати етапи розв'язання рольового конфлікту. ➤ У чому полягає основний зміст рольового або організаційно-структурного конфлікту? 	11
Кредит 4. Технології соціальної роботи з сім'ями, жінками і дітьми		
9	<p>Соціально-педагогічна робота із сім'ями з девіантними дітьми</p> <p>Самостійна робота:</p> <p>1. Підготувати реферат/доповідь на тему «Соціально-педагогічна робота з антисоціальними дітьми»;</p> <p>2. Підготувати реферат/доповідь на тему «Соціально-педагогічна робота з інвалідами та особами з обмеженими можливостями»;</p> <p>3. Підготувати реферат/доповідь на тему «Соціально-педагогічна робота дітьми сиротами та безхатченками»;</p> <p>4. Підготувати реферат/доповідь на тему «Соціально-педагогічна робота з жертвами насильства»;</p> <p>5. Підготувати реферат/доповідь на тему «Соціально-педагогічна робота з жінками, підлітками, що займаються проституцією».</p>	4
10	<p>Соціальна робота з неповною сім'єю.</p> <p>Самостійна робота:</p> <p>1. Підготувати презентацію/доповідь на тему:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Форми і методи соціально-педагогічної роботи з материнськими сім'ями <p>2. Підготувати доповідь на тему:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Особливості соціальної роботи з неповними сім'ями, які 	4

	виховують дітей дошкільного і молодшого шкільного віку	
11	Соціально-педагогічна робота з неблагополучними сім'ями Самостійна робота: 1. Проаналізувати методики роботи соціальних служб з неблагополучними сім'ями в Україні і закордоном 2. Скласти характеристику внутрішніх проблеми неблагополучних сімей.	4
Кредит 5. Соціальна робота із дітьми та підлітками		
13	Теоретичні підходи до технологізації соціальної роботи з дітьми та підлітками Тема 13. Самостійна робота: 1. Розкрити технології групової соціальної роботи з дітьми та підлітками 2. Охарактеризувати моделі індивідуальної терапевтичної роботи з неповнолітніми: клієнтоцентрована дитяча терапія, психодинамічна терапія з дитиною, когнітивноповедінкова терапія з дитиною	9
14	Методи соціальної роботи з дітьми, які є ВІЛ-інфікованими або хворими на СНІД Самостійна робота: 1. Підготувати презентацію на тему: Особливості соціальної роботи з сім'ями з ВІЛ-позитивною дитиною 2. Діагностика проблем життєдіяльності сім'ї, яка виховує ВІЛ-інфікованих або хворих на СНІД дітей та підлітків	9
	Разом	80

9. Форми поточного та підсумкового контролю.

Рейтинговий контроль знань студентів здійснюється за 100-бальною шкалою:

Шкала оцінювання: національна та ECTS

ОЦІНКА ЄКТС	СУМА БАЛІВ	ОЦІНКА ЗА НАЦІОНАЛЬНОЮ ШКАЛОЮ	
		екзамен	залік
A	90-100	5 (відмінно)	5/відм./зараховано
B	80-89	4 (добре)	4/добре/ зараховано
C	65-79		
D	55-64	3 (задовільно)	3/задов./ зараховано
E	50-54		
FX	35-49	2 (незадовільно)	Не зараховано

Комплексна діагностика знань, умінь і навичок студентів із дисципліни здійснюється на основі результатів проведення поточного й підсумкового контролю знань (КР). Поточне оцінювання (індивідуальне, групове і фронтальне опитування, самостійна робота, самоконтроль). Завданням поточного контролю є систематична перевірка розуміння та засвоєння програмового матеріалу, виконання практичних, лабораторних робіт, уміння самостійно опрацьовувати тексти, складання конспекту рекомендованої літератури, написання і захист реферату, здатності публічно чи письмово представляти певний матеріал.

Завданням підсумкового контролю є перевірка глибини засвоєння студентом програмового матеріалу модуля.

Критерії оцінювання відповідей на практичних заняттях:

Студенту виставляється *відмінно*, коли студент дає абсолютно правильні відповіді на теоретичні питання з викладенням оригінальних висновків, отриманих і основі програмного, додаткового матеріалу та нормативних документів. При виконанні практичного завдання студент застосовує системні знання навчального матеріалу, передбачені навчальною програмою.

Студенту виставляється *дуже добре*. Теоретичні запитання розкрито повністю на основі програмного і додаткового матеріалу. При виконанні практичного завдання студент застосовує узагальнені знання навчального матеріалу, передбачені навчальною програмою.

Студенту виставляється *добре*. Теоретичні запитання розкрито повністю, програмний матеріал викладено у відповідності до вимог. Практичне завдання виконано взагалі правильно, але мають місце окремі неточності.

Студенту виставляється *достатньо*. Теоретичні питання розкрито неповністю, з суттєвими помилками. При виконанні практичного завдання студент припускається значної кількості помилок та зустрічається зі значними труднощами.

Студенту виставляється *задовільно*. Теоретичні питання розкрито неповністю, з суттєвими помилками. При виконанні практичного завдання студент припускається значної кількості помилок та зустрічається зі значними труднощами.

Студенту виставляється *незадовільно*. Студент виявив розрізнені, безсистемні знання, не вміє виділяти головне і другорядне, допускається помилок у визначенні понять, перекручує їх зміст, хаотично і невпевнено

викладає матеріал, не може використовувати знання при вирішенні практичних завдань.

На вивчення кожного з 5 кредитів відведено 1 кредит ECTS

Рейтинг студента з дисципліни визначається за 100-бальною шкалою. Він складається з рейтингу з навчальної роботи, для оцінювання якої призначається 70 балів, і рейтингу з підсумкової атестації (заліку) – 30 балів.

Кожний кредит теж оцінюється за 100-бальною шкалою.

Рейтинг здобувача фахової передвищої освіти з навчальної роботи $R_{НР}$ (не більше 70 балів) визначається за формулою:

$$R_{НР} = 0,7 \cdot (R_{ЗМ}^{(1)} \cdot 1 + R_{ЗМ}^{(2)} \cdot 1 + R_{ЗМ}^{(3)} \cdot 1 + R_{ЗМ}^{(4)} \cdot 1 + R_{ЗМ}^{(5)} \cdot 1)$$

де $R_{ЗМ}^{(1)}$, $R_{ЗМ}^{(2)}$, $R_{ЗМ}^{(3)}$, $R_{ЗМ}^{(4)}$, $R_{ЗМ}^{(5)}$ – рейтингові оцінки із 1, 2, 3, 4, 5 кредитів за 100-бальною шкалою;

$K_{Дис}$ – кількість кредитів ЄКТС (або годин), передбачених робочим навчальним планом для дисципліни у поточному семестрі.

Рейтинг здобувача фахової передвищої освіти з навчальної роботи округлюється до цілого числа.

Розподіл балів за кредитами

Поточний контроль					Рейтинг навчальної роботи	Підсумкова атестація	Загальна кількість балів
Кредит 1	Кредит 2	Кредит 3	Кредит 4	Кредит 5			
0-100 балів					0-70	0-30	0-100
ПЗ 1 – 35	ПЗ 3 – 14	ПЗ 8 – 20	ПЗ 11 – 10	ПЗ 17 – 15			
ПЗ 2 – 35	ПЗ 4 – 14	ПЗ 9 – 20	ПЗ 12 – 10	ПЗ 18 – 15			
	ПЗ 5 – 14	ПЗ 10 – 30	ПЗ 13 – 10	ПЗ 19 – 20			
	ПЗ 6 – 14		ПЗ 14 – 10	ПЗ 20 – 20			
	ПЗ 7 – 14		ПЗ 15 – 10				
Тест 1–30	Тест 2–30	Тест 3–30	Тест 4 - 30	Тест 5 - 30			

Допуском до підсумкової атестації є наявність не менше 60 балів із кожного кредиту та загалом із навчальної роботи не менше 51 балу.

10. Засоби діагностики

Засобами діагностики та методами демонстрування результатів навчання є: завдання до практичних занять, завдання для самостійної та індивідуальної роботи (зокрема есе, реферати), презентації результатів досліджень, тестові завдання, контрольні роботи.

11. Методи навчання

Пояснювально-ілюстративний метод. Студенти здобувають знання, слухаючи розповідь, лекцію, з навчальної або методичної літератури, через екранний посібник у «готовому» вигляді.

Метод проблемного викладення. Використовуючи будь-які джерела й засоби, педагог, перш ніж викладати матеріал, ставить проблему, формулює пізнавальне завдання, а потім, розкриваючи систему доведень, порівнюючи погляди, різні підходи, показує спосіб розв'язання поставленого завдання. Студенти стають ніби свідками і співучасниками наукового пошуку.

Частково-пошуковий, або евристичний метод. Його суть – в організації активного пошуку розв'язання висунутих педагогом (чи самостійно сформульованих) пізнавальних завдань або під керівництвом педагога, або на основі евристичних програм і вказівок. Процес мислення набуває продуктивного характеру, але його поетапно скеровує й контролює педагог або самі студенти на основі роботи над програмами (зокрема й комп'ютерними) та з навчальними посібниками.

Дослідницький метод. Після аналізу матеріалу, постановки проблем і завдань та короткого усних або письмових пояснень ті, кого навчають, самостійно вивчають літературу, джерела, ведуть спостереження та виконують інші пошукові дії. Ініціатива, самостійність, творчий пошук виявляються в дослідницькій діяльності найповніше. Методи навчальної роботи безпосередньо переходять у методи, які імітують, а іноді й реалізують науковий пошук.

12. Рекомендована література

Базова:

1. Закон України Про державну соціальну допомогу малозабезпеченим сім'ям. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*, 2000, № 35. С. 290.
2. Закон України Про соціальні послуги. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*, 2003, № 45. С. 358.
3. Закон України Про соціальну роботу з сім'ями, дітьми та молоддю. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*, 2001, № 42. С. 213.
4. Грабовенко Н.В. Методичні рекомендації щодо забезпечення самостійної роботи студентів з дисципліни «Практикум в соціальній роботі» (для бакалаврів). К.: МАУП, 2016. 30 с.
5. Єршоміна Л.Є. Практикум з соціальної роботи. Част. I : навч. посіб. для студ. вищ. навч. Закладів. Мелітополь : ФОП Однорог Т. В., 2017. 140 с.
6. Карпенко О.Г. Теорія і практика соціальної роботи: навчальний посібник. К.: Видавничий Дім «Слово», 2015, 408 с.
7. Міжсекторальна взаємодія в умовах превентивного виховного середовища: навчально-методичний посібник. Автори-упорядники В. І. Кириченко, О. О. Єжова. Кіровоград : Імекс-ЛТД, 2014. 172 с.
8. Палюх М. Соціальна педагогіка і соціальна робота: монографія. Кам'янець-Подільський: ПП Буйницький О. А. 2013. 200с.
9. Седих К. В. Психологія сім'ї : навч. посіб. 2-е вид., стер. К. : Академія, 2017. 192 с.
10. Файчук О. Л. Соціальна робота з сім'ями. Методичні вказівки для спеціальності 231 «Соціальна робота». Миколаїв : Вид-во ЧНУ ім. Петра Могили, 2019. 52 с.

Додаткова:

1. Грабовенко Н. В. Методичні рекомендації щодо забезпечення самостійної роботи студентів з дисципліни «Етика соціальної роботи». Київ: ДП «Вид. дім «Персонал», 2018. 22 с.
2. Дорожня карта реформи: міцні сім'ї, захищені діти: методичний посібник. Автори-упорядники: Г. Посталюк, Н. Татарчук, О. Мороз, Д. Дошук, Ф. Герасимчук, Київ. 2018, с.48.
3. Енциклопедія фахівців соціальної сфери. За заг. ред. проф. І. Д. Звереві, К. : Універсум, 2012. 536 с.
4. Зайцева З.Г. Соціальна реабілітація неповнолітніх, які повернулись з місць позбавлення волі, у соціальних службах для молоді. Київ: А.Л.Д., 2015. 64 с.
5. Замашкіна О.Д. Особливості родинного партнерства у вихованні дитини з Запобігання і протидія насильству в сім'ї : методичні рекомендації для соціальних працівників. Київ : ДЦССМ, 2004. 192 с
6. Кубіцький С.О. Технології соціально-педагогічної роботи в зарубіжних країнах: Навч. посіб. 3-те вид. доп. і перероб. К.: Міленіум, 2015. 300 с. особливими освітніми потребами. *Партнерська взаємодія у системі інститутів соціальної сфери: збірник матеріалів II Міжнародної науково-практичної конференції (15-16 листопада 2018 р., м. Ніжин). За заг. ред. С. О.Борисюка та О.В. Лисовця. Ніжин, Видавництво НДУ ім.. М.Гоголя, 2018. 188 с., С.155-158.*

7. Методичні рекомендації щодо організації просвітницької роботи з профілактики ВІЛ/СНІДу та ризикованої поведінки серед підлітків та молоді в установах Державної кримінально-виконавчої служби. За ред. Т. Л. Лях. К.: ТОВ «ОБНОВА КОМПАНІ», 2013. 36 с.

8. Семигіна Т. Сучасна соціальна робота. Київ: Академія праці, соціальних відносин і туризму, 2020. 275 с.

Інформаційні ресурси:

1. https://pidruchniki.com/1821100137048/psihologiya/predmet_metodi_vikovoyi_psihologiyi
2. Закон України «Про соціальні послуги» від 19.04.2011 [Електронний ресурс]. Режим доступу: 08.02.2011: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=966-15>. Загол. з екрану. Мова укр.;
3. Закон України «Про соціальну роботу з сім'ями, дітьми та молоді» від 21 червня 2001 року № 2558-III [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.search.ligazakon.ua>;
4. Соціальний супровід. Режим доступу: <http://zakon.lिकासoft.com.ua/component/lica/?href=0&view=text&base=24&id=22870&menu=22927>;
5. Соціальне супроводження прийомних сімей та дитячих будинків сімейного типу. Режим доступу: <http://zakon.lिकासoft.com.ua/component/lica/?href=0&view=text&base=24&id=22856&menu=22913>